

דברות קודש

שנאמרו ע"י
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שיחות הכנה לפסח
עבודת חג הפסח וליל הסדר

יו"ל ע"י
מכון להוצאת הדא"ח
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שע"י חסידי קאסוב
שבת הגדול תש"פ לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי' שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, יהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה, וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא

לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו

וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל **toraskosov@gmail.com**

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתינו הק'

יש להתקשר לקו "קול קאסוב"

במס' 972-72-370-1810 או במס' 718-682-2004 ישראל 1810-370-72-972

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל **toraskosov@gmail.com**

0533176847 להשיג הגליון בירושלים יש לפנות למס'

נערך ונסדר ע"י:

ישר גראפיקס

347.528.6918

פרנס החודש

ידידינו היקר העומד תמיד לימינינו

מו"ה יעקב גליק הי"ו

לע"נ אביו

הרה"ח המפור' ר' נפתלי צבי ב"ר יהודה ז"ל גליק

נלב"ע כ"ג אדר

תומך החודש

**מו"ה ישראל מאיר הכהן
ברעכער הי"ו**

- נשיא מכונינו -

לע"נ זקינו מזקני חסידי קאסוב

הרה"ח המפור' ר' נחום זאב ב"ר אשר הכהן ז"ל ברעכער

נלב"ע כ"ד אדר תשמ"ג לפ"ק

תומכי הגליון

פרנסי השבוע

תוכן הענינים

שיחות הכנה לפסח.....א

עבודת חג הפסח וליל הסדר בענין התעוררות הדיבור והמשכת מוחין דגדלות ומוחין דקטנות ✦ א. מצות והגדת לבנך וסיפור יציאת מצרים ✦ זכירת יציאת מצרים בליל הסדר שונה מזכירתה בכל ימות השנה ✦ לעולם ה' דברך ניצב בשמים ✦ באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ועניינה בעבודת התפילה ✦ סיפור יציאת מצרים בלילה הזה מעורר את החיות הרוחנית שנתגלה ביציאת מצרים ✦ ב. אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן ✦ התעוררות החן והשמחה בקריאת התינוק לאביו ✦ הקב"ה משתעשע בישראל אף במצב של ערום ועריה ✦ ג. סוד גלות מצרים מחמת פגם אדם הראשון ✦ המשכת נשמות קדושות בדרך של חטא ופגם ✦ בכל שמתעורר אורות המשיח לגאלנו, הסט"א מתגברות למנוע הגאולה ✦ עבודה קשה בחומר ובלבנים לזכך הרע ולגלות קדושת הנשמות ✦ בפסח מקבלים הארת מגודל קדושת הנשמה ✦ מתוך החושך אפשר לזכך חלק הרע ביגיעה רבה ✦ ד. מוחין דקטנות ודגדלות הנמשכים בלילי פסחים ✦ דעו כי הוי"ה הוא האלהי"ם ✦ בירור ענין הגדלות והקטנות באופן הנכון והראוי ✦ ענין ביעור חמץ והנלמד ממנו ✦ ה. ביאור כמה נקודות במהלך ליל הסדר

שיחות הכנה לפסח

ב' לס' מצורע תשע"ט בעיר מאנסי יצ"ו

עבודת חג הפסח וליל הסדר בענין התעוררות הדיבור והמשכת מוחין וגדלות ומוחין דקטנות

כמו שנאמר זכור את יום השבת, ומנין שבליל חמשה עשר, תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח".

זכירת יציאת מצרים בליל הסדר שונה מזכירתה בכל ימות השנה

ואמנם, התורה הקדושה כתבה במקומות רבים את ענין זכירת יציאת מצרים כיסוד מוסד לאמונה הברורה במי שאמר והיה העולם, וכל ישראל שמעו באזניהם במעמד מתן תורה את דבר ה' אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים^א, ונקבע ענין זה למצוה וחיוב גמור לזכור יציאת מצרים בכל יום וכן

א.

מצות והגדת לבנך וסיפור יציאת מצרים

בעמדנו לפני יום טוב של פסח, שהוא שורש כל המועדים כלשון הפיוט 'בראש כל מועדות נשאת פסח', ובו מתחיל ענין בחירת ישראל להיות לעם ה' ע"י יציאתם ממצרים באותות ובמופתים וביד חזקה, יש להתבונן ולהעמיק בענין המיוחד של יו"ט נעלה זה, שאינו נמצא בשום זמן ועת.

והנה, העיקר הגדול של חג הפסח הוא לקיים מצות 'והגדת לבנך' ולזכור ולספר יציאת מצרים, וכלשון הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ו ה"א), "מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים,

א. וכמו שביאר הרמב"ן שם, וז"ל: אנכי ה' אלהיך, הדבור הזה מצות עשה, אמר אנכי ה', יורה ויצוה אותם שידעו ויאמינו כי יש ה' והוא אלהים להם וכו' שחייבים

שיחות הכנה לפסח

לעולם ה' דברך ניצב בשמים

ופנימיות הענין היא, כי הנה בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, וכח דיבורו של השי"ת ברא את כל העולמות וכל הנבראים והוא מקיימם ומהוה אותם בכל עת ללא הפסק. וידועים דברי הבעש"ט הקדוש זי"ע המובאים בספר התניא (שער היחוד והאמונה, פ"א) "הנה כתיב (תהלים קיט, פט) לעולם ה' דברך ניצב בשמים ופירש הבעש"ט ז"ל כי 'דברך' שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן 'נצבות' ועומדות לעולם בתוך רקיע 'השמים', ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם, כדכתיב (ישעיה מ, ח) ודבר אלהינו יקום לעולם, ודבריו חיים וקיימים לעד כו', כי אילו היו

בכמה מצוות עיקריות נאמר בהם 'זכר ליציאת מצרים', ואם כן יש להבין מהו עניינו המיוחד של זכירת יציאת מצרים בליל פסח דווקא יותר מכל הזמנים האחרים.

והפוסקים כבר הקשו קושיא זו ותירצוה בכמה אופנים², הצד השווה שבהם שבכל השנה כולה גדר המצוה הוא לזכור את יציאת מצרים בלבד, ואפשר לצאת ידי חובתה בהרהור, ואפילו הפוסקים המצריכים דיבור ממש לקיים מצות זכירת יצי"מ ס"ל שדי בדיבור והזכרה בעלמא, אבל בליל פסח החיוב הוא להרבות בסיפור ולהרחיב את הדברים כמשמעות לשון 'והגדת', שהיא הגדה וסיפור ולא דיבור בעלמא.

לעבוד אותו. ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ, כי בידיעה ובהשגחה ממנו יצאנו משם, וגם תורה על החדוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו, ותורה על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד, כמו שאמר (לעיל ט, יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. וזה טעם אשר הוצאתיך, כי הם היודעים ועדים בכל אלה. וטעם מבית עבדים, שהיו עומדים במצרים בבית עבדים שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה השם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כה, נה), עכ"ל.

ב. בשו"ת בשמים ראש (סי' קעג) ובפמ"ג (פתיחה כוללת לקריאת שמע, אות ז) כתבו שבכל השנה יוצאים ידי המצוה אף על ידי זכירה בלב, ובליל פסח צריך דוקא הגדה בפה, ועיין שו"ת חתם סופר (או"ח סי' טו), והמהר"ם שיי"ק (תרי"ג מצוות מצוה כא) וכן הפנים יפות (שמות יג, ח) כתבו שבכל השנה המצוה היא בזכירה בעלמא, ובליל פסח המצוה בסיפור, בהרחב הדברים ובהמשך הענין, וזה גדרה של הגדה, עיי"ש.

שיחות הכנה לפסח

ג

ואפס ממש, זהו החילוק העצמי בין יצירת רוחניות וגשמיות, דהיינו בין יצירת יש מאין שהיא יצירה רוחנית, לבין יצירת יש מיש שהיא יצירה גשמית. וכמו שהאריך שם מרן בעל התניא זי"ע (בפרק ב') לבאר החילוק בזה, כי יצירת יש מיש היא משתמשת בחומר הגשמי שכבר היה קיים קודם לכן ופועלת בו רק שינוי צורה, ולכן אחר גמר היצירה יכול היוצר לסלק את ידיו והיצירה עודנה בתוקפה, מה שאין כן ביצירת יש מאין הרי קודם ליצירת דבר זה לא היה כאן כלום, ולכן מוכרח הדבר הנוצר לקבל את חיותו בכל עת מיוצרו, ואם לא כן יחזור להיות אין ואפס^ג.

האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש, והיו כלא היו כלל, וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש, וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש", עכ"ל.

ובאמת, דבר זה שסילוק כוח האותיות והחיות האלוקית מן הנבראים תגרום להם להיות אין

ג. זה לשון קדשו שם: והנה מכאן תשובת המינים וגילוי שורש טעותם הכופרים בהשגחה פרטית ובאותות ומופתי התורה, שטועים בדמיונם הכוזב שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו, כי כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורף, כי אף שידי מסולקות הימנו והולך לו בשוק הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורף, כך מדמין הסכלים האלו מעשה שמים וארץ. אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו שהוא יש מיש, רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי, למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף עד"מ שהולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה ויבקעו המים ונצבו כמו נד וכחומה, ואילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים וניגרים במורד כדרכם וטבעם ולא קמו כחומה בלי ספק, אף שהטבע הזה במים גם כן נברא ומחודש יש מאין שהרי חומת אבנים נצבת מעצמה בלי רוח רק שטבע המים אינו כן, וכ"ש וק"ו בבריאת יש מאין שהיא למעלה מהטבע והפלא ופלא יותר מקריעת ים סוף, עאכ"ו שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא ח"ו ישוב הנברא לאין ואפס ממש, אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו, והן הן בחי' אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו, וע"ז נאמר ואתה מחיה את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה, דהיינו יש מאין וכו', עכ"ל ק.

שיחות הכנה לפסח

העולמות, ואז מביא האדם את המלכות אל הקדוש ברוך הוא, דהיינו שהקב"ה מתפאר עם עולם הדיבור, וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שיתפאר הקדוש ברוך הוא במלכות שהוא בתוך העולמות ויתגלה מלכותו, דהיינו שיכירו הכל שהוא מלך העולמות, וזהו תענוג גדול להקב"ה, ומדת המלכות הוא מצדינו ובידינו, דהיינו שאנו מכירים גדולתו ומלכותו, ואז הוא נשלם במדת מלכותו כי אין מלך בלא עם, שמחמת העם נתגלה המלכות, ויש לקודשא בריך הוא תענוג גדול מזה", עכ"ל.

וזה ענין עבודת התפילה, שע"י דיבור האדם בכל לב, וע"י שבח ותהילת ה' שהוא מביא בפיו בגילוי, בזה יתעורר לו אתערותא דלעילא מאד נעלה וימשיך גילוי אלוקות ואור גדול בכל העולם, כי בזה דווקא חפץ ה', שיאמר בפה מלא 'ברוך שאמר והיה העולם' ואתה מחיה את כולם', ויתגלו אותיות אמירת השי"ת והחיות אשר בה הוא מחיה את כל העולמות.

וזה סוד פסוק 'אדני' שפתי תפתח' שאומרים לפני תפילת שמו"ע, שענין בקשה זו היא שיפתח השי"ת את פיו כדי שיוכל להתפלל, והיינו שיהיה בחינת שכינה מדברת מתוך גרונו, שיעמוד בהתקשרות ודבקות חזקה באופן נעלה מאד עד שיהיה בביטול גמור ויוכל לשתף דיבורו בדבר ה' כביכול, ע"ד שביאר הרה"ק מראפשיץ (זרע קודש פר' ויגש, ד"ה ויגש

באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ועניינה בעבודת התפילה ולמרות האמור, הרי הדבר ברור שאם רצונו של האדם שתתגלה אליו השפעה מחיות רוחנית זאת הטמונה בכל הבריאה, צריך הוא גם כן לפעול בזה פעולה מדיליה, כי השי"ת קבע בזה חוק גדול שע"י אתערותא דלתתא יופיע ויבוא אתערותא דלעילא, ואף שבוודאי החיות הרוחנית קיימת תמיד, אבל כן רצה השי"ת שדווקא ע"י מעשה התחתונים למטה יתגלה להם חיות קדושה זאת. וזה ענין מלכות ה', כנודע כי אין מלך בלא עם, ורצה השי"ת לברוא את כל העולמות והנבראים כדי שיהיה עם שימליך אותו ועי"ז יהיה נקרא מלך.

ולך נא ראה את הדברים הנפלאים שביאר בקדשו מרן הבעש"ט זי"ע (ספר כתב שם טוב בתחילתו, "מה שאומרים לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הכוונה להביא התפארת למלכות שיתפאר הקדוש ברוך הוא עם המלכות, דהיינו המדריגה התחתונה, עולם הדיבור, שזאת המדריגה מחיה את כל העולמות כמו שאמר הכתוב (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, ונאמר (נחמיה ט, ו) ואתה מחיה את כולם, והדיבור של הקדוש ברוך הוא הוא תמיד מחיה את העולמות, וכשאדם עושה מצוה, הקדוש ברוך הוא מתפאר במלכות דהיינו הדיבור שלו שהוא בתוך

שיחות הכנה לפסח

ה

וכהנה כל הדיבורים הקדושים שנאמרו להם לישראל, ובפרט מה ששמענו קול גדול ונורא מדבר מתוך האש 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ויתגלה אור וחיות דיבורים אלו בקרב לבות בני ישראל, ותקבע בהם האמונה בהתחדשות גדולה, להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור.

ובספר ליקוטי מאמרים להכהן הגדול הרה"ק ר' צדוק הכהן זי"ע האריך בענין זכירת יציאת מצרים ע"י דיבור דייקא במאמר שלם (מאמר י"א שם), ומוסיף עוד שם בסוף דבריו שהדיבור של סיפור יצי"מ בליל פסח פועלת על דיבורי תורה ותפילה של האדם במשך כל השנה שיהיה להם הכח לגלות הכח האלוקי האלוקי הטמון בתוכם, וזל"ק "וזהו גם כן מצות סיפור יציאת מצרים בדיבור, כי יציאת מצרים הוא יציאת כח הדיבור להיות פועל בחיות שבדיבור, ולכך צריך להזכיר זה בדיבור בכל יום כידוע על פסוק (משלי י, לב) שפתי צדיק ידעון רצון, כי יש כח בדיבור של אותו דבר, וזכירת יציאת מצרים הוא החיות זה דיציאת כח הדיבור, וכאשר מזכיר זה בדיבור הוא פועל מיד כן להיות דיבורו יוצא מן הלב וכל עמל אדם לפיהו, כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין צט, ב), וזהו סמיכות גאולה לתפילה

אליו), וזל"ק "יתן האדם אל לבו, הנה אמרו חז"ל מנין שהקב"ה מתפלל כו' (ברכות ז, א), וזהו על דרך שאמרו חז"ל במשה שכינה מדברת מתוך גרונו תמיד (זוה"ק ח"ג רלב, א), כן כביכול השי"ת מתלבש בפה האדם לפעמים והקב"ה מתפלל, ולכן יאמר האדם האמת שאין אני כדאי להתפלל מצד עצמי כנ"ל, מ"מ הקב"ה ברחמיו וברוב חסדיו כשיראה שאי אפשר לי מצדי להתפלל אליו, כביכול יתלבש כנ"ל והקב"ה בעצמו כביכול יתפלל עמי", עכל"ק ז'. ויש הרבה להאריך ביסוד זה ונתבארו הדברים במקום אחר.

סיפור יציאת מצרים בלילה הזה מועור את החיות הרוחניות שנתגלה ביציאת מצרים

ובזה יובן עבודת הדיבור והסיפור בפה בליל פסח, כדי לעורר את האור הגדול של יציאת מצרים בגילוי גמור, כי ע"י דיבור זה למטה בפיהם של בני ישראל יתעוררו הדיבורים הקדושים שאמר השי"ת לכלל ישראל במצרים 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים' ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים' (שמות ו, ו-ז) וכהנה

ד. ובמאמריו לראש השנה ביאר לן להדיא שענין זה מרומז בפסוק 'אדנ"י שפתי תפתח', עיי"ש בד"ה הבן יקיר.

שיחות הכנה לפסח

האדם והנפש אלקית לידע ולהכיר את מי שאמר והיה העולם. וכמו שנמשך חיות סתם לנפש השכלית מלחם גשמי כנ"ל. כך נמשך מאכילת מצה בפסח חיות לדעת הנפש האלקית.

והענין כי חמץ הוא בחי' הגבהה והתנשאות שתופח ועולה ומגביה א"ע, משא"כ מצה שאין בה שום הגבהה, וכמ"כ בעבודת ה', חמץ הוא בחי' התנשאות וגסות הקליפה משא"כ מצה בחינת שפלות והכנעה בבחי' בטל רצונך. והנה ידוע דבגלות מצרים היו ישראל מקושרים מאד למטה והיה שכלם ומדותם בבחי' המיצרים וגבולים גשמיות העולם הגורמים להיות יש ונפרד כו', ועיקר יצ"מ הוא ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים שהוא בחי' אור א"ס ב"ה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שע"ז נמשך בהם בחי' הביטול וכמאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה וע"י ביטול ויראה עילאה זו יצאו מכל המיצרים וגבולים. וכן יצ"מ בגשמיות כו' וזה היה אחר חצות לילה, אמנם נצטוו תחלה באכילת מצה קודם חצות כמ"ש בערב תאכלו מצת שהוא בחי' ביטול רצון והכנעה ושפלות הנמשך מבחי' יראה תתאה שזה הוא ההכנה והכלי לבחי' הגילוי ויראה עילאה הנמשך ונתגלה להם אחר חצות כו', וגם נק' המצה בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה הוא ג"כ בחי' ביטול שמבטל שכלו ואינו מבקש טעם רק מאמין האמת באמונה

להיות פועל בתפילתו וכו', מזכיר יציאת מצרים קודם, על ידי זה זוכה לדיבור הפועל. ובליל פסח שאז הוא הזמן לזה, כל המרבה לספר הרי זה משובח, שהוא יצא ממצרים ביותר שאת, שיש לו כח הדיבור ביותר, ועל ידי זה פועל לו על דיבוריו שבכל השנה כפי הכח דסיפור יציאת מצרים שלו, עכל"ק.

ב.

אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן

והנה, דיבור זה של ליל פסח יש בו עוד ענין עמוק ונעלה, השייך בעיקר לענין התחדשות הראשית ויציאת כלל ישראל ממצרים להיות לעם להשי"ת.

והענין יבואר בהקדם ביאורו הידוע של מרן בעל התניא זי"ע (לקוטי תורה, צו) שאכילת מצה בליל פסח היא בבחי' אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן' (ברכות מ, א), ונעתיק קצת מלשון קדשו בזה' "וע"פ הקדמה הנ"ל יובן ג"כ בענין מצות אכילת מצה בחג הפסח דמבואר בזהר ויצא קנ"ז: דכמו שבהשכלת גשמיות אין התינוק יודע ומשכיל כלום עד שמועם לחם וכמבואר הטעם למעלה. כך בצאת ישראל ממצרים לא ידעו להשכיל גדולת ה' עד שאכלו מצה שהיא בחי' לחם היוצא מן הארץ העליונה. שעל מוצא פי ה' הנמשך בלחם זה יחיה

שיחות הכנה לפסח

ז

שהיה קודם שנברא העולם ממש כדכתיב אני הוי' לא שניתני עיי"ש שם עוד המשך דבריו.

והגם שדבריו מיוסדים על ענינים נשגבים ונעלים בענין עומק שורש האכילה שהוא מעלמא דתוהו, והם ענינים שהם מכבשונו של עולם ואכ"מ, עכ"ז מה שיש לנו ליקח לקח מדברותיו הק' לעבודתינו הוא, שעל אף שאין אנו השגה ודביקות הכי נעלה כלל באבינו שבשמים, עכ"ז אנו עכ"פ כאותו תינוק שיודע לקרוא לאבא שלו 'אבא' ולא יקרא לשום אדם אחר 'אבא' על אף שהוא אינו מבין כלל מה זה אבא ועומק משמעותה, עכ"ז דייקא קריאה זה של 'אבא' שהוא בא בלי טעם ודעת מעורר אהבה רבה אצל האב, כן הוא בענינינו בעבודת בוראינו בליל פסח שעל אף שאין אתנו יודע עד מה ואין לנו ההשגות והדביקות הגדולות שהיתה מנת חלקם של בני ישראל בזמן המקדש וכו' עכ"ז ההכרה הזאת שלנו שיודעין וקורין להקב"ה 'אבא' מתוך הכרה שהוא ה'אבא' שלנו זהו עבודה הכי עמוקה שיש [וע"ע בהערה למטה ביאור יותר בהענין עם תוס' נופך קצת מנכדו הגדול מרן ה'צמח צדק זי"ע^ה].

הטהורה. ונמשך בחי' זו בנשמה ע"י מצות אכילת מצה.

והוא ע"ד שנו' לעיל ממשל שהלחם מחיה את האדם, והוא ע"ד מ"ש רז"ל שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו', דהנה ידיעת התינוק להיות קורא אבא שנמשך ונתחדש בו ע"י שמעם טעם לחם, אין ידיעה זו אצלו בבחי' הבנה וטעם ודעת גמור שהרי אינו יודע איך הוא אביו ולמה צריך לאהוב אותו ועכ"ז הוא קורא אביו ונמצא זו הקריאה הוא ההתקשרות שלו באביו שלא ע"י טעם ודעת המושג אצלו כ"א בבחי' הכרה בלבד והוא בחי' קטנות מאד למטה מן הטעם ודעת. ומ"מ ההתקשרות ההוא חזק מאד עד שנפשו קשורה מאד בנפש אביו. והיינו מפני שהדעת ההוא שנתחדש בתינוק ע"י טעם לחם שרשו משרש הלחם שהוא מעולם התהו שהוא בחי' שלמעלה מהדעת המושג כנ"ל למעלה מהחכמה כו', ולכן נמשך בבחי' שלמטה מהדעת המושג כו', וע"כ ההתקשרות חזק מאד. וכמ"כ בענין אכילת מצה דמצה שנק' בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה היא ההכרה והדעת וההתקשרות בהקב"ה וכל ישראל מאמינים שהוא לבדו הוא כמו

ה. זל"ק בספר דרך מצוותיך (מצות השבתת חמץ ואכילת מצה, ב) "והענין יובן ע"פ מאמר רז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן, והנה ענין קריאתו אבא ואמא אחר טעימתו טעם דגן אינו ידיעה והשגה אמיתית מהו אביו שהוא היותו מולידו וכיוצא, בהיותו חלק ממוח האב ממש, ושטבעי רחמי האב

שיחות הכנה לפסח

המכוון בליל התקדש חג הוא לגלות ולמצוא את נקודת חן הזאת אשר כלל ישראל חביבים הם לפני השי"ת כתינוק הקורא לאביו אבא¹. והשי"ת משתעשע ושמח בקריאה זאת, אף שאין מונח בה שום השגה וגדלות, רק הכרה פנימית ועמוקה באביו שבשמים.

[**ובאמת** יש חילוק עצום בין המשל שהוא האב ואם הגשמיים, לבין הנמשל שהוא השי"ת בענין זה, כי אל האב והאם הרי סוף סוף יגדל התינוק ויבוא להכרה האמיתית והנכונה במהות אביו ואמו, וכל השמחה וההנאה שיש להם עכשיו מקריאתו היא רק ענין זמני וכפרוודור לטרקלין. אבל כלפי השי"ת שהוא גבוה מעל גבוה כמובן, לעולם לא יוכל האדם להשיג אפילו אפס קצהו, ואם כן לעולם יהיה האדם בבחי']

ונמצא, שעיקר הענין במצה ובליל הפסח היא מצד קטנות המוחין המקשר קשר חזק מאד בפנימיותו, שהרי כמבואר המצה היא בבחי' הדגן שאוכל התינוק ועי"ז קורא אבא, וקריאתו זאת היא בקטנות גדולה ועכ"ז היא בהתקשרות חזקה ובקריאה אמיתית לאביו שבמידה מסוימת אין כדוגמתה כלל, ועוד יתבארו הדברים בהמשך בעז"ה.

התעוררות החן והשמחה בקריאת התינוק לאביו

והנה, כשם שתינוק בקריאתו לאביו ולאמו הרי הוא מעורר בהם שמחה עצומה ותענוג גדול אשר אין לשער, כן ממש נעשה בזה הלילה עם כלל ישראל, שע"י אכילת המצה מתעורר אצלם כוח פנימי להעלות חן נפלא אל אביהם שבשמים, וכל

על הבן לפרנסו ולכלכלו ולהספיק כל צרכיו, כי התינוק אינו מכיר בכל זה רק קוראו אבא בלבד ואמיתות הענין הוא למעלה מדעתו והשגתו, ועכ"ז אין לומר שלא הגיע שום הכרה בדעתו, שהרי מכירו בהכרה גמורה ולא יפנה אחר זולתו, והיינו שנמשך ידיעה זו האמיתית שלמעלה מדעתו והשגתו של תינוק ונתלבשה בצמצום בדעתו והשגתו עד ששיג כוונת הענין כמו שהוא ממש למעלה מדעתו, שהרי בקריאה זו שקורא אבא יש בהעלם כל ענין האמיתי איך שהוא אביו, רק שהושפל בדעתו כפי כחו שאת וכו', והכח הזה בדגן הוא לפי ששרשו מהחכמה וכו', אלא שנשפל בגשמיות, ולזאת יש בו הכח להביא המשכת החכמה בבחי' מוחין דקטנות של התינוק כנ"ל וכו', וע"ד הקבלה זה סוד שהמצה היא מוחין דקטנות דאבא וכו', עיי"ש באריכות.

1. ועל נקודה זו אמר הנביא (ימיה לא, א-ב) כה אמר ה' מצא חן במדבר עם שרידי חרב הלוח להרגיעו ישראל. מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד.

שיחות הכנה לפסח

ט

בן הקורא לאביו. ובאמת אם נתבונן נראה שאין תשובה מסודרת לכל שאלה ושאלה מדוע עושים כך ומדוע כך, כי העיקר בזה הוא התגלות נקודת הבן שאין לו שום השגה והוא קורא לאביו ושואל אותו, וע"י עצם גילוי מהות זו פונה אלינו הקב"ה עם כל פמליא דיליה, ונפתחים לנו השגות חדשות שלא לפי ערכנו כלל.

ג.

סוד גלות מצרים מהמת פגם אדם הראשון

והנה, בפנימיות הדברים ידוע מה שגילה לן מרן האר"י ז"ל בסוד גלות מצרים, שנמשך הדבר מפגם אדם הראשון. כי הנה אמרו חז"ל (עירובין יח, ב) שאחר שחטא אדה"ר בחטא עץ הדעת עשה תשובה גדולה וישב בתענית מאה ושלושים שנה בנחל עד שהעלה זרזי תאנים על בשרו, ובאותו זמן פירש מאשתו ויצאו ממנו ניצוצות קרי לבטלה, וניצוצות אלו היו באמת נשמות גדולות וקדושות שנתאחזו בהם הקליפות, ונתגלגלו בדור המבול ואחר כך בדור הפלגה, עד שנתגלגלו להיות נשמות בני ישראל, ולכן היו צריכים זיכוך רב בעבודה קשה בכור הברזל במצרים, עד שנצרפו ונזדככו ויצאו מאחיזת הקלי' אל הקדושה, עד כאן תוכן דברי האר"י ז"ל בפתיחתו לכוונות פסח, בקיצור נמרץ.

תינוק הקורא אבא, והיינו שיש כאן גילוי עצמי של בחי' נשיאת חן נצחית כתינוק הקורא לאביו ואביו משתעשע עמו, ותמיד יכול האדם ללכת בהנהגה כזאת, והבן הענין.]

הקב"ה משתעשע בישראל אף במצב של ערום ועריה

וזה מה שנאמר בפסוק הנדרש על יציאת מצרים 'ואת ערום ועריה' (יחזקאל טז, ז), והיינו שבשעת יציאת מצרים היו ישראל ערומים מן המצוות ולא היו ראויים לגאולה, והיו ממש כמו תינוק שאינו יודע אפילו לומר אבא, ונתן להם השי"ת שני דמים דם פסח ודם מילה, וע"י זה נתעורר בהם נקודת חן נשגבה בפנימיות נפשם, ומשך אותם השי"ת אליו כמו אב המשתעשע בבנו התינוק כשקורא לו אבא. ובאופן זה אזי האב בעצמו מרומם את בנו באופן שלמעלה מהשגת הבן, וכך השי"ת השפיע להם במצרים אורות גדולים מאד שלא לפי ערכם, כי כיון שגילו אצלם את הקשר הפנימי כבנים לאביהם שבשמים, שוב לא היו מוגבלים ומצומצמים לפי השגתם גרידא, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו נשאם והרימם למעלה למעלה.

ואור גדול זה מתעורר בכל פסח מחדש, וזה ענין שאלת הבן לבילל הסדר וכן שאלות מה נשתנה, שיש כאן בחי' התעוררות לשאול כמו

זיכוך רב ועצום. ודבר זה היה באברהם אבינו שיצא מתרח שבא על אשתו נדה, וכן נשמת רבי עקיבא שהיתה מבני בניו של סיסרא, בן גרים, ויצא ע"י בעילתה של יעל אשת חבר הקיני בסיסרא, והכל בכדי לרמות את החיצונים שלא ישימו אל לבם שירדו נשמות קדושות אלו לעולם, יעו"ש באריכות.

בכל שמתעורר אורות המשיח לגאלנו, הסט"א מתגברות למנוע הגאולה

וביותר שייך זאת אצל הנשמות שעל ידם יתמשש הגאולה ויציאה מן הגלות לגמרי, אשר על זה עומדים סביבנו המקטיריגים ומסטינים, ומתאמצים לאורכה ולרוחבה, שאך זה לא יתן - שיצאו עם קדוש, מלהיות תחת ממשלתם בגלותא.

ולבן נשמת משיח שבכל דור, סובלת ומסתרבלת ביסורים וגלות שבתוך גלות. ואכן אף על דבר לידת משה רבינו גואלנו, [אשר בו כליל שני משיחין כידוע] נתהווה עם מניעות עדי עד, עד שהתפרדה החבילה של עמרם ויוכבד, והצריכה מרים להבטיח ולגלות להם, וניבאה לאביה, עתידה הוא אמי שתלד בן מושיען של ישראל, ואף אחרי זה נתחדשה גזירות של פרעה, וגזר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו, וטפחה לה אביה על ראשה, ואמר 'בתי היכן נבואתך'?

ובאמת יש כאן תמיהה גדולה, כי הנה כוונת אדם הראשון באותם ק"ל שנים היה לשוב בתשובה שלימה על הפגם הגדול שגרם באכילת עץ הדעת, ולמעשה נמצא שעוד הוסיף פגם על פגמו והוריד נשמות גדולות וקדושות אל הקלי', ואמאי עשה לו ה' ככה, ולמה לא גילה לו השי"ת אב הרחמים שאינו הולך בדרך הנכונה, ונתן לו להתענות כמעט בחינם ק"ל שנה, כדי שאחר כל זה עוד יהא נצרך לגלות מצרים לזכך ולנקות הפגם הגדול הזה, וצ"ב.

המשכת נשמות קדושות בדרך של הטא ופגם

והאר"י ז"ל בעצמו פתח לנו את השער מעט לביאור ענין עמוק זה, כי ביאר לן במקום אחר (שער הגלגולים הקדמה ל"ח) שלפעמים יש נשמות גבוהות וקדושות מאד ואין החיצונים מסכימים שיבואו לעולם ונעמדים על זה בכל התוקף, לכן צריך לעשות מעשה רמיה כביכול ולהוריד נשמות אלו לעולם בדרך של טומאה והסתר, והחיצונים סוברים שיש להם שליטה על אלו הנשמות ואין מתנגדים שיבואו באופן זה, ואחר כך מתגלה קדושת נשמה זו ושוברת את כל ההעלמות וההסתרים ואורה בוקע את כל הקלי' ומתגברת עליהם ביתר שאת ויתר עז ע"ד אור היוצא מתוך החושך, אמנם לזה צריכים מקודם

שיחות הכנה לפסח

יא

לעמוד על הר סיני ולקבל את התורה מפי הקב"ה ולהיות עם קרובו של השי"ת לנצח נצחים.

עבודה קשה בחומר ובלבנים לזכך הרע ולגלות קדושת הנשמות

והנה, נשמות אלו לא הבינו מדוע נגזר עליהם לעבוד עבודה קשה בחומר ובלבנים במשך זמן ארוך כל כך, והיו ביאוש גדול מכל מצבם, והיו שבורים לרסיסים ממש, אמנם אחר שזכו לגאולה באופן של נס ופלא עד שזכו וראו על הים מה שלא ראה יחזקאל, ואמרו שירה כולם כאחד ברוח הקודש ששרה עליהם וכל אחד הצביע בידו ואמר 'זה א-לי ואנוהו', הבינו אז למפרע את כל המעבר שהיו צריכים לעבור, ונעשו אז מבינים על גודל נשמתם ועל הזיכוך הרב שהיו צריכים לעבור כדי שתתגלה קדושתם הגדולה.

ונמצא, שבעת ההיא נתגלה למפרע שלא היה כאן ח"ו חטא או פגם של אדה"ר, אלא תיקון וגילוי חדש שהיה מוכרח לבוא בדרך זה כמבואר. וכיון שהיה אדה"ר שרוי אז בעולם התשובה ועשה את המוטל עליו כראוי וכנכון, אזי זכה להמשיך אור גדול ונורא בעולם, אור של כלל ישראל אשר נשמתם חצובה מתחת כסא הכבוד, אלא שהיה מוכרח לבוא לעולם בדרך של טומאה ופגם, אבל

והסיבה לזה היא כנ"ל, שכן כל דרך בקיעת ולידת גאולתן של ישראל, צריכה להיעשות בדרכי עקלקלות וטמירין, וע"ד שהיתה עם לידת זרע יהודה, שממנו נמשכה משיח בן דוד, הוצרכה להיות באופן שיסברו הקליפות, שלידה זו נעשה מצד הסט"א ח"ו, ולכן כפאו על יהודה מלאך הממונה על התאווה שויט אליה הדרך'... וככה זו היתה בדבר לידת עמון ומאוב מלוט במערה, בדרך לא דרך, ואשר ממנם יצאה רות שבאת למרגלותיו של בועז, וכמו כן בישי כשבא להוליד את דוד - סבר כי בא על שפחתו. כל אלו הדברים, לא היתה אלא עצה עמוקה העליונה, אשר בחסדיו המרובים, העליל והתפתל עם כל הזידונים והקליפות, שלא ירגישו בדבר הגאולה המתקרבת.

ועל דרך זה יתבאר גם בסוגיית גלות מצרים (והאר"י ז"ל בעצמו רמז ענין זה בקיצור בביאור ענין גלות מצרים), כי אלו הנשמות שיצאו מאדה"ר לבטלה היו נשמות גדולות וקדושות עד מאד, ולכן היו מוכרחים לצאת מאדה"ר דווקא בדרך של קלקול וטומאה, ונפלו הנשמות האלו ונידחו במעמקי הקלי'. אמנם סוף כל סוף נתגלה קדושתם אחר שעברו מעבר קשה מאד של 'וימררו את חייהם בעבודה קשה' מאתיים ועשר שנים, וע"י זיכוך זה יצאו הנשמות מאפילה לאור גדול

שיחות הכנה לפסח

באור צחצחות. וממילא לפעמים כשעוברים על האדם מצבים קשים ומרים מאד ואינו מוצא עצה לנפשו מחמת צרותיו ברוחניות או בגשמיות, צריך הוא לדעת שיש בו כוחות נעלים מאד שנתן בו השי"ת והם חלק אלוך ממעל ממש, ואין לו שום השגה בכוחות נעלים אלו, וכל מה שעובר עליו הוא אך בכדי לזככו ולהסיר מעליו את המחיצה המונעת את התגלות הכוחות האלו. ולפעמים מאיר השי"ת הארה אמיתית בנפשו כדי

אחר הזיכוך הרב נתגלה התיקון הזה למפרע באופן נפלא¹.

בפסח מקבלים הארת מגודל קדושת הנשמה

וענין זה הוא לימוד יסודי מאד המתגלה ומאיר בחג הפסח, כי כמו שיש ענין זה בנשמות נשגבות, **כן הוא בכל יחיד יחיד לנבי גודל בח נשמתו כי רב שכמה פעמים צריכה היא לזיכוך בכדי שאיר אורה הגדול**

ז. ובדומה לזה כתב בספה"ק נועם אלימלך בפרשת ויצא: הדנה הצדיק רעיוניו סליקו עליו תמיד לחשוב תמיד יראת ה' ולדרוש ולחקור כל אופני יראת ה' ועבודתו יתברך ויתעלה, כאילו מחשבתי מדברים זה לזה לומר לו איזה סיבה ופעולה היא לאדם שיתעורר לבו לעבודתו יתברך. **וזהו ויאמר כו' אחי מאין אתם, היינו מאיזה אופן וסיבה בא לכם התעוררות לעבודתו יתברך. ויאמרו מחרן אנחנו, דהיינו סעיפיו ומחשבותיו ישיבוהו, שבא להם עיקר התחלת התעוררות יראה מחמת שהזכרנו החרון שהכעסנו שמו הגדול יתברך ויתעלה. ובפרט בעון המצוי בעוונותינו הרבים כאשר יוכשל האדם בטומאת קרי אזי יחרד האיש וילפת אחזתו חיל ורעדה ופלצות ועל ידי זה יתעורר לב האדם לעבודתו יתברך באומרו איך הכעסתי את שם הגדול והנורא במעשי הרעים וכשלת בעווני. וזה שאמר התנא (אבות פ"ג מ"א) הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מאין באת מטיפה סרוחה, פירוש מאין באת להתחיל בעבודת הבורא יתברך, דהיינו שתזכור איך נכשלת בעוונך במקרה בלתי טהור וזהו מטיפה סרוחה. ולאן אתה הולך, רצה לומר איזה סיבה ואופן יביאך שתהיה הולך בעבודתו יתברך, בזוכרך שתשוב לעפר רימה ותולעה, הסיבה הזאת מביא לאדם הכנעה גדולה והוא העיקר ושורש לאדם, שעל ידי הכנעה יהיה הולך ומתגבר ביראת ה' ובתורתו הקדושה. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון כו', דהיינו אחר שתזכור שני דברים הנזכרים לעיל תזכה לרוממות אל יתברך, עכ"ל.**

והיינו שמתוך הענין של 'חרון אף' ובפרט בענין הקרי יכולים לבוא למדריגות גבוהות, וביאור הענין כמו שהארכנו בפנים, כי מתוך החרון אף הגדול הזה ניכר שאין כאן סתם מעשה קוף, אלא יש כאן נשמות גדולות וקדושות הצריכות לבוא לעולם, וע"י תשובתו בשלמות יכול לגרום את התיקון למפרע, מחמת התגלות הקדושה ע"י השגתו והבנתו, ואכמ"ל.

שיחות הכנה לפסח

יג

שכינתו, ויבין למפרע שהכל היה תיקון גדול ועצום.

ובן היה המציאות באלו הנשמות הקדושות שיצאו מאדה"ר, כי נתקנו דווקא בעבודת פרך במצרים ברד"ו שנה, וחייהם נתמררו בעבודה קשה בחומר ובלבנים ללא שום הארת פנים בינתיים, וכל מה שהיה להם היו מה שדבקו עצמם בו ית' ע"י תפילותיהם וזעקותיהם כמו דכ' ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו (שמות ב, כג), ולא הרגישו שום טעם בחייהם, ודווקא ע"י זאת העבודה וזעקתם מעומק הלב זכו אחר גמר התיקון שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בהארה נפלאה ועצומה.

וע"י גילוי זה נפתח לבם ומקור נשמתם לעולמים, כי ירדו כל הכיסויים והקלי' ונתגלה עצמיות קדושת ישראל אשר הם וקוב"ה חד, וזכו לומר שירה נפלאה בדבקות עצומה ולהראות בידם 'זה א-לי ואנוהו' ללא שום מחיצה, וראו כל ישראל עין בעין את השי"ת והיינו שגילה להם השי"ת חיבה נפלאה והראה להם שיכולים הם למצאו תמיד, ונתברר להם מי הם ומה מקור חוצבם וגודל נשמתם, והיה זה תיקון אמיתי ויסודי שבא אחר כל העבודה ונשאר להם מורשה לנצח נצחים.¹¹

שיזכה להכיר כוחות נעלים אלו וידע את גודל נשמתו, ואחר כך יהיה נקל לו להתמודד עם כל קשייו וצרותיו. וזה האור שמאיר בליל התקדש חג ובכל ימי הפסח, שזוכים ישראל לקבל הארה ומושג מגודל נשמתם, וצריך לקחת הארה גדולה זו ולהשרישה היטב במוח ובלב, וללכת בעקבות הארה זו בכל ימות השנה.

מתוך החושך אפשר לזכך חלק הרע ביגיעה רבה

ואמנם, זאת למודעי, כי בעת שהאדם נמצא במצב של חושך והסתר פנים, הרי שמוכרח הוא עכשיו לעמול ולהוציא לפועל את כוחותיו באופן זה דייקא. כי בוודאי לו יצוייר שבעת מציאות החושך יגלה לו השי"ת גילוי של אור גדול ונפלא מעצמיות נשמתו, ויראה בחוש איך שהוא בעצם פועל עכשיו גדולות ונצורות והוא מצליח בכל דרכיו, הרי שמעתה שוב לא יעיקו עליו כל ההסתרים הגדולים, היות והוא כבר נמצא בעולם התענוג ובעולם השכר, אבל לא באלה חפץ ה', רק כי כל פעולתו שפועל עתה יפעול דווקא ביגיעה ובזיכוכן עצום מתוך החושך, ורק אחר גמר הזיכוכן השייך אליו יאיר עליו אור האורות נורא זיו

ח. ולכן יש לומר בכל יום את השירה בשמחה גדולה, כי הוא מציאות של פתיחת הכיסויים והתגלות קדושת נשמות ישראל לנצח, כמו שאמרו בזוה"ק (ח"ב נד, ב):

שיחות הכנה לפסח

ד.

מוחין דקטנות ודגדלות הנמשכים
בלילי פסחים

ואחר שנתבארו יסודות אלו יובן בעומק כל ענין המוחין הנמשכים בחג הפסח. דהנה ביאר לן מרן האר"י ז"ל באורך שישנם כמה מיני מוחין, מוחין דקטנות ראשון וגדלות ראשון, ומוחין דקטנות שני וגדלות שני, והחידוש המיוחד של ליל פסח הוא שאם בכל השנה יש סדר שמקודם נמשכים מוחין דקטנות ואח"כ נמשכים מוחין דגדלות, לא כן בליל פסח שנמשכים כל המוחין במהירות בבחי' חפזון ובשעה קלה נכנסים כל המוחין דגדלות ודקטנות. ואף שמרן האר"י ז"ל ביאר הענין בטוט"ד ע"ד שלא להיות אחיזה להחיצונים בהמוחין דקטנות וכו', עכ"ז זהו המציאות בליל פסח ויש לנו לעיין בה כפי דלות שכלינו במה שנוגע לנו בעבודתינו בליל גדול וקדוש זה.

והנה לעיל הבאנו מדברי הרב בעל התניא זי"ע שעיקר הענין בפסח ובהמצות בפרט הוא דוקא מצד המוחין דקטנות, ע"ד דעת התינוק שיודע לקרות אבא, וזה נעשה בבחי' מוחין דקטנות הנמשכים במצות אכילת מצה, וענין זה עוד צריך ביאור.

והענין בזה, כי הנה באופן כללי מוחין דגדלות נחשבים כשמות הוי"ה, ומוחין דקטנות הם שמות אלה"ם, וידוע שאלה"ם בגימטריא הטב"ע והוא בחי' ההנהגה בדרך הטבע והרגילות, ושם הוי"ה הוא בחי' התגלות שמתגלה כי הוא מלך על כל הארץ ומלוא כל הארץ כבודו, וזה בחי' גדלות.

דעו כי הוי"ה הוא האלהי"ם

והנה בתהלים נאמר 'דעו כי הוי"ה הוא האלהי"ם', והיינו שיש עבודה מיוחדת לדעת כי גם בבחי' הנהגת שם אלהי"ם אין הנהגה זו

תנין, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא, ותלי עלה כל אינון תושבחהן אחרנין, דקאמרי עלאי ותתאי, ע"כ. וכתב בספה"ק מאור עיניים (פר' ואתחנן ד"ה בפסוק וידעת): ולזה אמרו בזוהר שצריך לצייר את עצמו בשעת קריאת השירה כאלו היה בקריעת ים סוף, כי כמו ששם לא היה המן עד שהיתה מקודם קריעת ים סוף, שע"י האמונה שראו האותות זכו להזדככות הנ"ל, גם כן עכשיו צריך מתחלה שיהיה בחינת קריעת ים סוף על ידי שיצייר כך וכו', נעשה כן בפנימיות בחינת קריעת ים סוף, ואחר כך יוכל לקבל השפע המלוּבש בדבר ההוא שממנו בא לו פרנסתו, עכ"ל.

שיחות הכנה לפסח

טו

בין הוי"ה ואלהי"ם נמשך שמחה גדולה ועצומה^ט.

וידיעה זו נצרכת בעיקר בבחי' מצרים בתוך חשכת הגלות כמו שכבר הארכנו לעיל, והגם שדוקא בשעת הגאולה ושירת הים הבינו נשמת בני ישראל עומק הבחי' אשר הוי"ה הוא האלהי"ם בשעת המוחין דקטנות כבשעת המוחין דגדלות, אבל בכדי לזכות לזה לגלות בחי' הגדלות ושם הוי"ה היו מוכרחים לעבור מעבר זה של חושך וקטנות, כמבואר לעיל. ובאמת כן הענין ממש בנשמות הדור הזה, כי הנשמות עכשיו הם בבחי' עקביים כי הם דור עקבתא דמשיחא כנודע^י, והם נשמות נידחות המונחים בעומק התהום ממש, אבל למעשה

נפרדת משם הוי"ה ח"ו אלא הם בחינה אחת ממש, כי אותו מלך שמתנהג באופן זה יכול להתנהג גם בדרך אחרת ומי יאמר לו מה תעשה, וגם בעת הטבע או אפילו הסתר פנים הרי הוא אותו מלך ואין שום פירוד בין הוי"ה לבין אלהי"ם ח"ו. ולכן נאמר פסוק זה דוקא במזמור לתודה, שהוא מזמור ההודאה על היציאה ממות לחיים, כי בעת התיקון והשפעת החסדים מתגלה למפרע בגילו גמור איך שהוי"ה הוא האלהי"ם, אבל עיקר העבודה לדעת ידיעה עמוקה זו אף בעת ההסתר והחושך ומוחין דקטנות, ובתוך החושך יהיה עבודתו בבחי' 'עבדו את ה' בשמחה' הנאמר שם במזמור, כי ע"י גילוי יחוד גדול זה

ט. ואכן, המצות הם בבחינת קרבן תודה, כמו שהביא בעל התניא זי"ע בשולחן ערוך שלו (סי' תנח ס"ה), וז"ל: נוהגין במדינות אלו שהג' מצות של מצוה הן נעשין מעשרון אחד קמח כעין לחמי תודה שהיו ג' חלות נעשות מעשרון אחד, שהרי היו בה שלשים חלות של מצה נעשות מעשרה עשרונים, נמצאו שלש חלות לעשרון. לפיכך אנו עושין גם כן ג' מצות לעשרון זכר ללחמי תודה שהיוצא מבית האסורין חייב להביא תודה ואנו בפסח יצאנו מבית האסורין משעבוד מצרים לפיכך אנו עושין זכר ללחמי תודה, עכ"ל. ולכן תואמים הם הדברים שנאמרו במזמור של קרבן תודה גם לענין המצות כמבואר.

י. כמו שכתב האר"י ז"ל בספר הגלגולים (פ"א), וראה לשונו הקדוש של בעל בני יששכר זי"ע בספר אגרא דכלה (פר' עקב, ח): כבר נודע שהדורות האחרונים קודם ביאת המשיח כמו אנחנו כהיום הזה נקרא עקבות משיחא, להיות הנשמות שבדורות האחרונים הם בסוד עקביים בשיעור קומת אדם הראשון, כי הנשמות התחילו לצאת משיעור קומת אדם הראשון אל התיקון, תחילה מבחינת הראש וידים וגוף כנודע עד הגיען לנשמות הקטנים אשר הם מבחינת עקבים משיעור קומת אדם הראשון וכו', עד בוא הזמן עקבות משיחא כאשר יתוקנו הנשמות הללו שהם מבחינת עקב, אז יתברר מהעקב דסט"א הניצוצין ולא ישאר בהם שום חיות, אזי יתגלה כבוד מלכותו ית"ש אין עוד מלבדו והאלילים כליל יחלוף, שום חיות, אזי יתגלה כבוד מלכותו ית"ש אין עוד מלבדו והאלילים כליל יחלוף,

שיחות הכנה לפסח

וענין זה ראינו במתן תורה, כי במעמד הר סיני היו גילויים נוראים שלא נראו מעולם ועד עולם, והקב"ה פתח את כל השבעה רקיעים והראה לכלל ישראל את כבודו באופן הנעלה ביותר, והנה אחר ארבעים יום בלבד חטאו בחטא העגל, והאיך יתכן דבר זה. והביאור בזה הוא כמשנ"ת, כי העיקר אינו ההתפעלות ממצב הגדלות אלא בניינו העצמי של האדם, עד כמה הכין את עצמו בבחינות הקטנות כדי שיוכל לקלוט אל כליו את הגדלות. וכן היה במעמד הר סיני, כולם שמעו את דבר ה' בקולות ולפידים 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', אמנם מי שהיה מוכן מצד עצמו לקבל את האור הגדול והעצום אזי נחקק בלבו ובמוחו 'אנכי ה' אלוקיך', אבל מי שלא היה מוכן לכך מצד עבודת הכלים והקטנות הרי שנתפעל רק מהגילוי הגדול של הקולות והלפידים, ואחר שנגמר מעמד מתן תורה עם כל הגילויים הגדולים שוב לא מצא בידו מאומה, ונפל בחטא העגל לאחר ארבעים יום^א.

כמו שהזכרנו לעיל אותן הנשמות היוצאים מתוך העקביים והחשכות הם הנשמות הכי גבוהות, והא ראייה שכל הבנין עומד עליהם כי הם העקביים והיסודות, אלא שצריכים לעבור מעברים קשים וזיכוך רב עד שיתגלה אורם בשעת הגאולה במהרה בימינו.

בירור ענין הגדלות והקטנות באופן הנכון והראוי

והנה ענין הגדלות והקטנות צריכים שמירה וזהירות רבה, כי לפעמים נראה לאדם שהעיקר הוא הגדלות הנראית לעיניו ועבודתו מתוך גדלות המוחין באנפאה נהירין, והוא מזניח את עבודת הקטנות ובירור בחי' הדין והחושך באמונה גדולה בסוד הויה הוא האלהים. אבל באמת, אם לא יעבוד אדם בשעת הקטנות ובמוחין דקטנות לא יהיה לו כלים לקבל את המוחין דגדלות באופן הנכון ויצא קרח מכאן ומכאן, כי המוחין דגדלות לא ישארו בו תמיד שהרי יש ירידות ועליות תמיד, ובשעת הקטנות ימצא את עצמו ריק מכל ולא ידע להשית עצות בנפשו.

ואז ישמח ה' במעשיו (תהלים קד, לא) וכו'. ובפרט להיות ידוע שגם בדורות הקטנים הללו שולח הש"י לפנינו למחיה איזה נשמות להיות לראש לדורות, והנשמות הללו הם נשמות גדולות מדורות ראשונים, וישלחם אלקים לפנינו לשום לנו שארית בארץ להודיענו הדרך אשר נלך בה, עכ"ל.

יא. וכדוגמת דבריו הנפלאים והעמוקים של הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל רה"ה, ד"ה כה אמר ה') בביאור החילוק בין בחי' אחור לבחי' פנים, וזה לשון קדשו:

שיחות הכנה לפסח

יז

ואלה"ם כדי שישאר האור בתוקפו גם בשעת הסתלקות המוחין המסתלקים מיד בספירת העומר כנודע, והיא היא הגדלות האמיתית כמבואר.

ענין ביעור חמץ והנלמד ממנו

ולבן מצינו וראינו שלעומת מצות אכילת המצה יש לנו מצות ביעור חמץ מכל וכל, ובכתבי האר"י ז"ל מבואר באריכות (שעה"כ פסח, דרוש ד) שענין ביעור חמץ בא ממה שצריך להטמין ולהסתיר את בחי' השכינה המכונה בשם 'לאה'. והיינו, שיש כאן

והמורם מזה, שעיקר הגדלות אינו הגדלות בלבד, אלא העבודה להכניסו אל הקטנות בסוד הוי"ה הוא האלה"ם, וזהו הגדלות האמיתית הנשארת בכוחה גם לאחר זמן. ולכן יסד לן בעל התניא זי"ע את עיקר העבודה בליל הסדר ובאכילת המצה דוקא מצד בחי' התינוק היודע לקרות אבא, והיינו שהמוחין דגדלות הנפלאים והנוראים שנתגלו בעת יציאת מצרים צריכים להאיר דוקא בבחינת הנפש הנחשבת כתינוק, וצריך להלביש את ההכרה והגילוי שזכו לה ישראל בעת ההיא דוקא באופן של מוחין דקטנות, לאחד את הוי"ה

כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר וגו' (ירמיה ב. ב). ופירש האר"י ז"ל שאז היה היחוד פנים באחור עיין שם בכוננת תפילת מוסף ראש השנה. וזה הענין נפלא מלהבין, כי לפי השגת כל שכל לא היה דור כדור המדבר אשר עיניהם ראו נפלאות ה' ואומץ גדולתו ביציאת מצרים וקריעת ים סוף והורדת המן ושליו, ובפרט קבלת אש דת מימינו של הקדוש ברוך הוא וכו', ואם כן אין לך יחוד כנסת ישראל עם דודה פנים בפנים כזה כנודע, כי הפנים מורה בכל מקום על גילוי אלהות, ומה זה שכתב האר"י על פסוק לכתך אחרי שהיה היחוד פנים באחור. לכן נראה ליישב קצת דברי חכמים כדרבונות על פי סברא ישרה הפוך מהנ"ל, כי בזמן דור המדבר אשר ראו ימין ה' רוממה עושה חיל וגדולותיו וגבורותיו, בודאי אין תימה אשר עבדוהו באמת ובלב שלם, מאחר שהיה יורד עליהם אש מן השמים יראת ה' ואהבתו על ידי ראותם נפלאותיו בעליל, לכן הגם שהיתה עבודתם בשלימות וביתר שאת, לא היתה חשובה כל כך, כי החוש נותן למי שרואה גדולת ה' ומלכותו כמותם שיקבל עליו עול העבודה מפני אדון האדונים לכן נקרא היחוד פנים באחור וכתוב לכתך אחרי וכו'. אבל אחר כך בדורות אחרונים וכל מה שכבוד ה' הסתיר דבר יותר ואין נראה אומץ ידו ונפלאותיו, ואף על פי כן מתחזקת כנסת ישראל ומתדבקת ביוצרה ומקבלת עול מלכותו ולא תפנה אל הרבים ושטי כזב, בפרט בחורבן ומצור ומצוק יוכל להיות כי עבודתם נקרא בשם יחוד פנים בפנים, עכ"ל"ק. והבן שכן הענין גם בערך הקטנות לעומת הגדלות, שלפי ערך העבודה בקטנות המוחין תקרא בחי' זו בשם גדלות הנכונה, וכן להיפך.

שיחות הכנה לפסח

אלו הם בבחינת פנימיות לעומת המוחין הבאים בשעת הסדר שהם בחינת חיצוניות². והענין צריך ביאור, כי לכאורה בשעת הסדר עוסקים בכל המצוות דאורייתא ודרבנן המיוחדים ללילה הקדוש הזה, והאיך יתכן שבתפילת המעריב יכנסו כל המוחין ובאופן שהוא לכאורה נעלה יותר, כי הוא בחי' פנימיות.

ולפי מה שנתבאר שעיקר ענין זכירת יציאת מצרים בלילה הזה הוא בבחי' הדיבור, והוא מעורר את דבר ה' המחיה את כל העולמות, נמצא שבאמת העיקר הוא התעוררות זו שמצד הדיבור בבחי' פה סח. וכל המצוות המעשיות שנעשה אחר כך הרי הם לבושים לרוחניות הגדולה המלוכשת בהם מצד דיבורו של מי שאמר והיה העולם. ובתפילת המעריב ואמירת ההלל מראים הבנים לאביהם שבשמים שרצונם בעיקר לעורר את דיבורו הקדוש, לכן נמשכים כבר אז המוחין בפנימיות, כי לפי התעוררות האדם כן מעורר אתעורתא דלעילא לגלות את הפנימיות בכל מעשה בראשית. ועוד יתבאר מענין זה להלן בענין 'מגיד'.

ב. כתבו הראשונים (אור זרוע ח"ב הל' פסחים סי' רנו; שכלי הלקט סדר

מלחמה כבידה מצד החיצונים המבינים שהולכים להוציא בלעם מפיהם, לגלות את קדושת הנשמות שהיו מונחים בשביה בבחי' גלות מצרים כנ"ל, ורוצים לינוק מהקדושה הזאת ולהשאיר קצת מכח זה אצלם ח"ו.

ובשחקב"ה ציוה עלינו לבער את החמץ צריכים אנו להבין שיש כאן מלחמה כבידה על הכוחות הנפלאים שניתנו לנו, וממלחמה זו נלמד על גודל הקדושה והאור הניתן לנו במתנה, ואנו צריכים לנהוג בו בשמירה ובזהירות יתירה, לדעת מהו הקטנות באופן הראוי ומהו הגדלות באופן הראוי, ולאחדם כמבואר.

ה.

ביאור כמה נקודות במהלך ליל הסדר

ולפי כל היסודות שנתבארו כאן נבוא לבאר ולרמז כמה נקודות בסדר ליל התקדש חג:

א. הנה כתבו המקובלים שבתפילת המעריב של ליל יו"ט פסח כבר נמשכים כל המוחין העתידים להמשך בשעת עריכת הסדר, ולכן אומרים הלל אחר התפילה, ומוחין

יב. עיין פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א, וראה נהר שלום דף ל"ד ע"א שביאר שבשעת התפילה נכנסים בפנימיות ובשעת הסדר בחיצוניות, וכמה שיטות נאמרו במקובלים בזה ואכמ"ל.

שיחות הכנה לפסח

ט

שענין המרור הוא בגימטריא מו"ת והוא בחינת הדינין הקשים שצריך לטוחנם וללועסן בשיניים כדי למתק המרירות שבהם, עיי"ש.

ויש לרמז, דהנה אדמ"ה נוטריקון אד"ם עם אות ה', והיינו שידוע שהכרפס מרמז לס' פר"ך, שעבדו ישישים ריבוא עבודת פרך במצרים. והנה נתבאר לעיל שע"י עבודת פרך זו יצאו הנשמות משיקועם בקלי' ובטומאה לאור גדול, והיינו שהפכו את האדמ"ה לבחי' אדמ"ה לעליון, ונעשה אד"ם הנכון [שהוא מרכבה לבחי' שם מ"ה שהוא תפארת המתאחד עם ה' שהיא המלכות כנודע].

וזהו הענין שעושים על הכרפס ברכת האדמה ופוטרין בזה את המרור, כי בזה אנו מרמזים לענין המוחין דקטנות שהיו בשעת העבודת פרך, ורק עי"ז היה אפשר לבוא להתגלות גדולה כזאת ולגאולת הנשמות, ובזה פוטרין את המרור, היינו שממתיקין את שעת הקטנות והדין בחי' שם אלהיים ע"י התבוננות נכונה בגדלות האד"ם היוצא אחר כל הזיכוך בכור הברזל, עד שנעשה ממנו בחי' אדמ"ה לעליון.

[ולבן מיד אחר כן עושים יחץ', וכתבו המקובלים שאז מחלקים המצה האמצעית שהיא סוד אות ה' לשני חלקים שהם אות ד' ואת ו', והיינו שמרמזים אז בזה את

פסח ס"י רח) שטעם הדבר שהאוכל מצה בערב פסח הוא כמו שבא על ארוסתו בבית חמיו, משום שעד אכילת מצה בליל הסדר עושים שבעה ברכות, ולפני שעשו ז' ברכות אלו הרי זה כמו שכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, לכן מותר לאכול המצה רק אחר שבירכו עליה שבע ברכות. והענין צ"ב דמה ענין כלה ושבע ברכות לכאן.

וביאור הענין, כי בליל קדוש זה זוכים לבחי' יחוד הנכון, כי התעוררות החן האמיתי מצד כלל ישראל והתעוררות אביהם שבשמים להשתעשע בהם זהו היחוד האמיתי, כדוגמת חתן וכלה שמרצים זה את זה כנודע. ועיקר התעוררות החן הנפלא הזה נפעל ע"י אכילת המצה, כי אז מקבלים הבנים את הכח לקרוא לאביהם שבשמים ע"י טעימתם מטעם הדגן הרוחני כמבואר לעיל, והוא מציאות של יחוד ואהבה נפלאה מקוב"ה לכנסת ישראל, לכן מקדימים לזה שבע ברכות, כדוגמת שבע ברכות הקודמים לנישואין וליחוד הנכון.

ג. **ענין** הכרפס, מבואר בדברי האר"י ז"ל (שער הכוונות פסח, דרוש ו) שע"י אכילת הכרפס ממשיכים מוחין דקטנות. והנה על כרפס הלז אנו עושים ברכת האדמה וגם פוטרים בו את המרור, ויש לבאר עניינו.

ובהקדים, נביא מדברי האר"י ז"ל (שעה"כ פסח, דרוש ה) שכתב

שיחות הכנה לפסח

בחדוה דפורקנא דמאריהון, כדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורא יהבי חילא למאריהון, כמלכא דאתוסף חילא וגבורתא כד משבחין גבורתיה ואודן ליה, וכלהו דחלין מקמיה, ואסתלק יקריה על כלהו, ע"כ.

והיינו, שאומר הבן החביב אצל אביו, אני כמו תינוק ואיני יודע כלום, ואני משבח ומודה על הלחם עוני שהוא בחי' מוחין דקטנות, כי אין לי שום השגה מעצמי, ואני הפי' להיות רק כמו תינוק הנמשך באהבה גדולה אחר אביו, וממה שאסרת לי את החמץ מביין אני שיש עכשיו גילוי של אורות גדולים ונפלאים לכל אחד מישראל עד שאסור ליתן לחיצונים יניקה מזה, ובכך משכנו אחריו ונרוצה.

ולפי שאלתו ובקשתו בן זוכה לקבל האור מאת ה', ונותן לו השי"ת השגות שלא לפי ערכו כלל, וזוכה להסיר את כל הכיסויים שמחטא אדה"ר ומתגלה קדושת נשמתו, כי באמת נותן לו השי"ת כוחות נפלאים של גדלות הנקלמים בכלי הקטנות שהכין האדם בכל לבו ונפשו, וזוכה לגלות התיקון ולעשות יחוד הוי"ה ואלהי"ם כמבואר לעיל.

ה. ואחר כל הסיפור יציאת מצרים מקבלים את ההשגות והאורות בפועל בגופו של אדם, וזה

בירורי המלכות הנרמזת באות ה', כי ע"י שנהיה אנחנו האד"ם הראוי בסוד אדמ"ה לעליון, אזי נוכל להמשיך עלינו את בחי' מלכותו יתברך בסוד הדיבור המבואר לעיל (כי דיבור הוא בחי' מלכות כנודע), ויתברר בתכלית הבירור שאנחנו עמו של המלך ועלינו שורה מדת מלכותו, ובעבור יציאת מצרים וגילוי אור נשמותינו היה כדאי לברוא את כל העולמות].

ד. ואחרי זה זוכים לענין 'מגיד', והיינו שהאד"ם מתחיל לעורר את כח הדיבור הפנימי בחי' חיות כל העולמות ע"י ששואל מ"ה, כמו בן ששואל את אביו וקורא לו ורוצה להמשיך אחריו בדבקות ובתשוקה. ועונה לו השי"ת שהוא עורר אצלו חן גדול כל כך עז שמניח כל ענייניו ופונה רק לשמוע את דברי הבן החביב אצלו, וכדברי הזוהר הקדוש (ח"ב מ, ב) המאירים כספירים: כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי וכו', וקודשא בריך הוא חדי בההוא ספור, ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה, ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני, כדין כלהו מתכנשין וכו', כדין אתיין ואודן ליה לקודשא בריך הוא על כל אינון נסין וגבורן, ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא דחדאן

שיחות הכנה לפסח

כא

והגדלות בסוד הוי"ה הוא האלהי"ם, והבן.

ו. ואחר כל זה בא האפיקומן, שהוא זכר לקרבן פסח, וקרוב פסח נאכל במצרים בחפזון והיה אסור לצאת איש מפתח ביתו עד בוקר, והענין הוא שאז יש הולדה חדשה לנשמות ישראל, ולכן הפסח הוא ראשו על כרעיו ועל קרבו שהוא רמז לעיבור במעי אמו כמ"ש האר"י ז"ל, כי עד עכשיו היה עיבור ועכשיו יש הולדה, והגם שיש גילויים נוראים במצרים והקב"ה יורד לשם בכבודו ובעצמו, אבל בני ישראל נצטוו שלא להתפעל מן הגדלות כגדלות בעלמא, אלא צריך לעצור בעצמם עוד רגע אחד להכניס הגדלות בבחי' הקטנות כמבואר, ולהבין היטב מהו עבודתם האמיתית, ואז זוכים לבחי' מצה זו על שום מה על שום שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, שהוא בחי' הגדלות האמיתית המתאחדת עם הקטנות, וממשיכים לכל השנה כולה הארת הוי"ה הוא האלהי"ם, ונזכה לכל זה אמן כן יהי רצון.

'מוציא מצה'. ומבואר בסידורי האר"י שהמוציא הוא כנגד בחי' חכמה ומצה הוא בחי' בינה, ובאמת לכזית זה של המוציא כמעט אין מקור שהוא מצוה בפני עצמה כמו שהאריכו בזה הפוסקים, והעיקר הוא כזית של אכילת מצה, ולפי זה יפלא אמאי כזית המוציא שהוא הטפל יהיה נחשב לחכמה שהוא גדול במעלה מן הבינה שהיא בחי' כזית מצה.

ולפי כל מה שנתבאר בעבודת הקטנות והגדלות יובן היטב, כי בליל זה העיקר הוא לעבוד על הקטנות שתהיה כנכון, וגם בחי' הגדלות מתלבשת לפי ערך הקטנות כדי שידע התינוק לקרות אבא כמבואר, ואם כן באמת פועלים עכשיו על האכילה של כל השנה כולה, ורוצים שההשגה הנבונה תשאר לכל האכילות בכל הזמנים, לכן מחשיבים יותר את ענין המוציא שהוא תדיר בכל הזמנים, כי כל עיקרה של המצה היא שהמוחין דגדלות יפעול על המוחין דקטנות, והוא הזמן לבקש שכל השנה כולה יתאחדו הקטנות

